

A VILÁG VÁLTOZHAT, A BIOBANKI MINTÁK ÉS ADATOK NEM

Dr. Veréb Zoltán
SZTE, IKIKK Biobank KK szakmai vezető

SZTE BIOBANK HÁLÓZAT

2011 óta működik (11 telephely), 2023-ban 19 intézettel és 1 központi biobankkal.

A jelentendő minták teljes száma: 64 000 (a 2008. évi genetikai törvény alapján, 2022. december 31.)

A minták teljes száma: kb. 1,5 millió (+ 4.5 millió FFP blokk)

Publikációk száma az elmúlt 5 évben: 40

Doktoranduszok száma jelenleg: 37 fő, az elmúlt 5 évben megvédett: 51 fő

Projektek száma: 45

KUTATÁS

Belgyógyászati Klinika,
Magyar Hasnyálmirigy Munkacsoport
Orvosi Mikrobiológiai és Immunbiológiai Intézet
Bőrgyógyászati és Allergológiai Klinika
Reumatológiai Klinika
Farmakológiai Intézet
Pszichiátriai Klinika
Neurológiai Klinika
Dél-alföldi Neurobiológiai Tudásközpont

TUMOR (ONCOLOGY)

Department of Dermatology and Allergology
Tumorbank
Institute of Pathology Tumorbank

DIAGNOSZTIKA

Genetika és anyagcsere laboratórium
Orvosi Genetikai Intézet
Laboratóriumi Medicina Intézet
Klinikai mikrobiológia és diagnosztika
Neurológiai Klinika
Dél-alföldi Neurobiológiai Tudásközpont

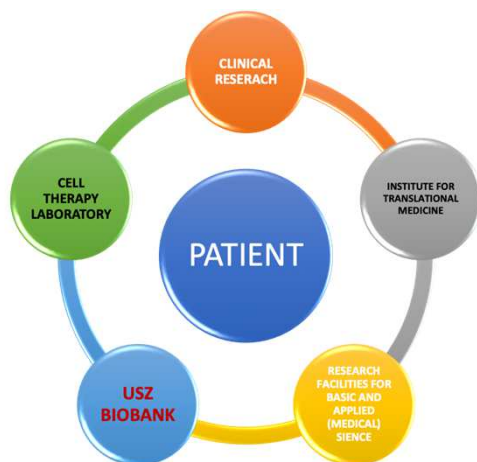
TRANSPLANTATION

Ophthalmology
II. s. Clinic of Internal Medicine and Cardiology
Center
Hematology Transplant Department

IVF

Department of Obstetrics and Gynecology, Andrology

SZTE BIOBANK FEJLESZTÉSE 2016-2023

Minőségirányítási rendszer/biztosítás

IT és intelligens technológiák

Infrastruktúrafejlesztés (a környezeti monitoring alapján)

Oktatás

Akkreditáció

Személyre szabott orvoslás
A beteg haszna

PHARMA

Nemzetközi együttműködések

A legmodernebb technológiák

Finanszírozás lehetőségek

Kiváló minőségű biobank
Kiváló minőségű minták és adatok

INTERNATIONAL STANDARD

ISO 20387

First edition 2018-08

Biotechnology — Biobanking — General requirements for biobanking

Biotechnologie — «Biobanking» — Exigences générales relatives au «biobanking»

SZTE BIOBANK KUTATÁSI INFRASTRUKTÚRA ÉS KOMPETENCIA KÖZPONT

- Kétszintes, 396 négyzetméteres épület
- Ipari hűtőtárolási technológia
- Speciális épületfelügyeleti és biztonsági rendszerek
- Intelligens technológiák az épületek vezérléséhez
- Ellenőrzött környezeti paraméterek
- Két BSL-2 biológiai laboratórium
- Adminisztratív és oktatási terek
- -20C, -80C és RT hőmérsékleten történő tárolásra alkalmas
- *(-196C-os folyékony nitrogén tárolás is lehetséges).*

LICONIC SAB

A Spartacus Rák Alapítvány adománya a Spartacus Rák Alapítványnak.

Szegedi Tudományegyetem 2019-ben.

Teljes kapacitás kb. 2,2 millió minta (Liconic+ULT)

ISOFORUM XXX. NMK

SZTE BIOBANK

EURÓPAI KUTATÁSI INFRASTRUKTÚRÁK

2020 elsőként lett BBMRI-ERIC tag Magyarországon
2021 a BBMRI Magyar Biobank Csomópont tagja

KIVÁLÓ KUTATÁSI INFRASTRUKTÚRÁK MAGYARORSZÁGON

Tagja a TOP50 Kiváló Kutatási Infrastruktúra és Infrastruktúra Klaszterek Magyarországon listának - A Szegedi Tudományegyetem személyre szabott gyógyászati kutatási infrastruktúrájának része.

ISO 20387:2018 BIOTECHNOLÓGIAI-BIOBANKI TANÚSÍTÁS (EMT)

2022 Magyarországon elsőként kap ISO 20387:2018 tanúsítványt

A BIOBANK FELADATAI

A biológiai minták tárolása és kutatási célú felhasználása a biobankok legfontosabb funkciója.

Adatkezelés: A biobankok nemcsak biológiai mintákat tárolnak, hanem a kapcsolódó klinikai és genetikai adatokat is gyűjtik és kezelik.

A minták rendelkezésre állása: Biztosítani, hogy a minták széles skálája álljon rendelkezésre a kutatás számára.

Szabványosítás és harmonizáció: A minták gyűjtésére, feldolgozására és tárolására vonatkozó szabványosított protokollok kidolgozása és betartása alapvető fontosságú a különböző biobankok és kutatási projektek adatainak következetessége és összehasonlíthatósága szempontjából.

A nyilvánosság tudatossága és bizalma: A biobankok iránti közbizalom kiépítése és fenntartása, különösen a hozzájárulás, az adatvédelem és a minták kutatási célú felhasználása tekintetében.

Technológiai fejlődés: Biztosítani, hogy a gyorsan fejlődő biotechnológiákkal és tudományos eredményekkel való lépéstartáshoz szükséges erőforrások és folyamatos beruházások megvalósuljanak.

Szabályozási megfelelés: Annak biztosítása, hogy a biobanki műveletek megfeleljenek a vonatkozó nemzeti és nemzetközi szabályozásoknak, összetett lehet, és folyamatos nyomon követést és kiigazítást igényelhet.

A BIOBANK TEVÉKENYSÉG HÁTTERE

A biobankok sajátos gazdasági, jogi és kulturális intézményi keretek között működnek, amelyek hatással vannak a biobankok küldetésére és elképzeléseikre, üzleti terveikre, pénzügyi tervezésükre, az érdekelt felekkel való együttműködésükre, és a marketing/reklámtevékenységekre is.

Egy biobank csak akkor fenntartható, ha hozzáadott értéket képvisel az ügyfelek számára.

BIOBANKI TEVÉKENYSÉG - NEMZETI SZABÁLYOZÁS

- **2008. évi XXI. törvény a humángenetikai adatok védelméről, a humángenetikai vizsgálatok és kutatások, valamint a biobankok működési szabályairól**
- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
- 1997. évi XLVII. törvény az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről
- 60/2003. (X.20.) ESzCsM rendelet az egészségügyi szolgáltatások nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről
- **73/2013. (XII. 2.) EMMI rendelet az egyes egészségügyi tárgyú miniszteri rendeleteknek az egészségügyi szolgáltatás nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekkel összefüggő módosításáról.**
- 1/2012. (V. 31.) EMMI rendelet Az egészségügyi szolgáltatások nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről szóló 60/2003. (X. 20.) ESZCSM rendelet és az egészségügyi szolgáltatók és működési engedélyük nyilvántartásáról, valamint az egészségügyi szakmai jegyzékről szóló 2/2004. (XI. 17.) EüM rendelet módosításáról (Magyar Közlöny, 64:10130, 2012. május 31., csütörtök)
- 26/2008. (VII. 11.) EüM rendelet az egészségügyi szolgáltatások nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről szóló 60/2003. (X.20.) ESzCsM rendelet módosításáról
- **2004/23/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az emberi szövetek és sejtek adományozására, gyűjtésére, vizsgálatára vonatkozó egyes technikai követelmények vonatkozásában történő végrehajtásáról (CELEX-32006L0017-HU)**

BIOBANKI TEVÉKENYSÉG - NEMZETI SZABÁLYOZÁS

Biobanki tevékenység (6702)

Szövetbanki tevékenység (6001)

- Csontszövet, csontbank (Orthopedia)
- Homograft bank (kardiovaszkuláris szövetbank)
- Cornea Bank (Szaruhártyaszövet)
- Kötő és támasztószövet gyűjtés és tárolás
- Zsír szövet gyűjtés és tárolás
- Humán ér- és billentyűszövet
- Klinikai diagnosztika céljából gyűjtött de meg nem semmisített szövetek

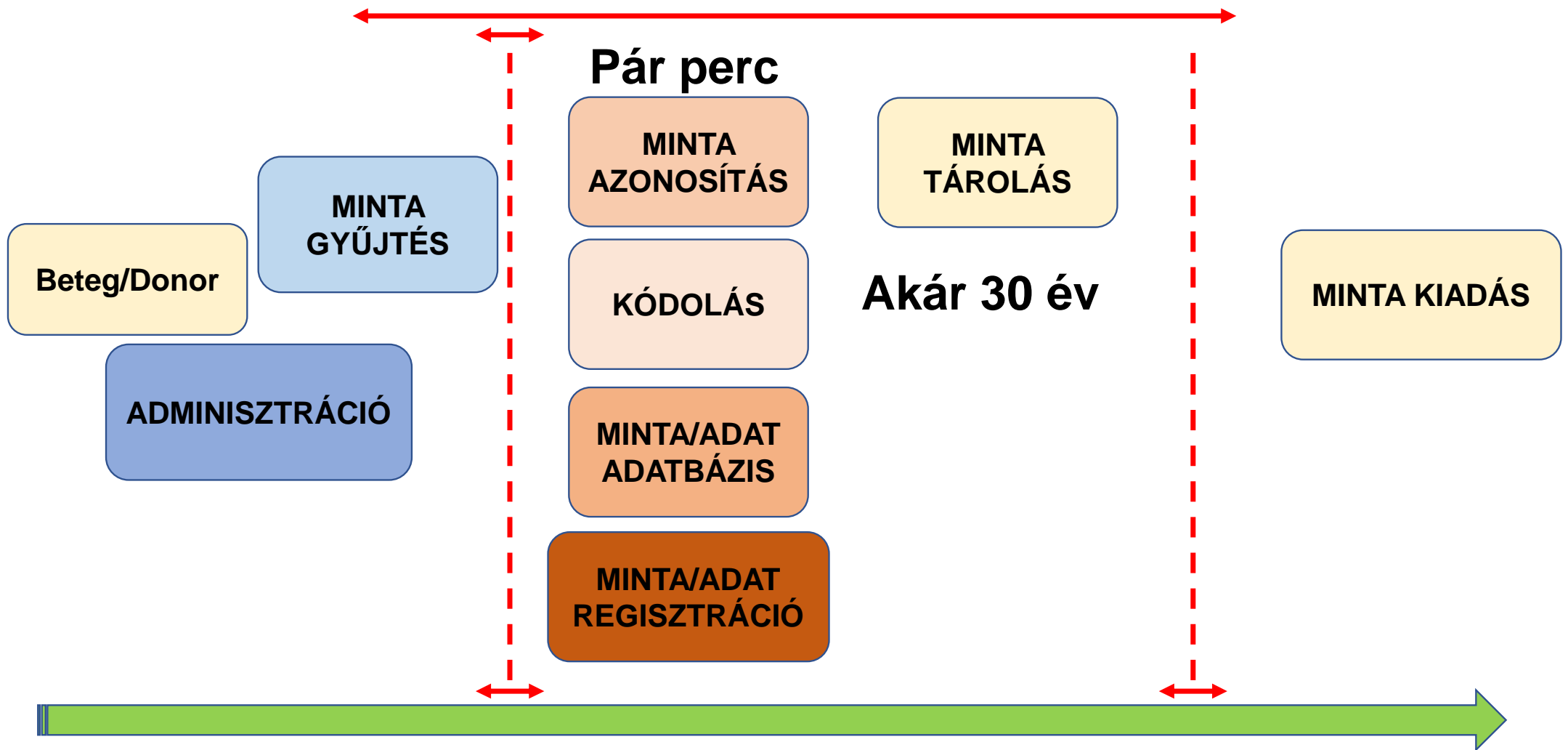
Klinikai genetika (humán genetika) biobanki tevékenység (gyűjtés és tárolás) (6702)

Sejtbanki tevékenység (6002)

- Hemopoetikus őssejtbank
- A keratinocita (hámsejt) bank
- Köldökszínór vér (hemopoetikus őssejt), illetve köldökszínór szövet (mesenchymális őssejt)
- Ivarsejtbank (férfi ivarsejt – spermium, női ivarsejt – petesejt) és embrióbank
- Humán primer sejtenyészetek
- Köldökszínór/KZS vér bank (6003)
- Köldökszínór/KZS vér gyűjtés (6013)
- Köldökszínór/KZS vér szállítás (6023)

73/2013. (XII. 2.) EMMI rendelet az egyes egészségügyi tárgyú miniszteri rendeleteknek az egészségügyi szolgáltatás nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekkel összefüggő módosításáról

BIOBANK: ÉRTÉK A MINTA (ÉS ADATOK)

BIOBANKI TEVÉKENYSÉG – *ELVÁLASZTHATATLAN AZ EGÉSZSÉGÜGYTŐL*

Biobanki tevékenység (6702)

Szövetbanki tevékenység (6001)

- Csontszövet, csontbank (Orthopedia)
- Homograft bank (kardiovaszkuláris szövetbank)
- Cornea Bank (Szaruhártyaszövet)
- Kötő és támasztószövet gyűjtés és tárolás
- Zsírszövet gyűjtés és tárolás
- Humán ér- és billentyűszövet
- Klinikai diagnosztika céljából gyűjtött de meg nem semmisített szövetek

Sejtbanki tevékenység (6002)

- Hemopoetikus őssejtbank
- A keratinocyta (hámsejt) bank
- Köldökzsinór vér (hemopoetikus őssejt), illetve köldökzsinór szövet (mesenchymális őssejt)
- Ivarsejtbank (férfi ivarsejt – spermium, női ivarsejt – petesejt) és embrióbank
- Humán primer sejtenyészetek
- Köldökzsinór/KZS vér bank (6003)
- Köldökzsinór/KZS vér gyűjtés (6013)
- Köldökzsinór/KZS vér szállítás (6023)

Klinikai genetika (humánogenetika) biobanki tevékenység (gyűjtés és tárolás) (6702)

A klinikai minták és diagnosztika elválasztásra került a kutatástól

BIOBANKI TEVÉKENYSÉG - MINTAGYŰJTÉS

KIHÍVÁSOK

Minták nagy része az egészségügyi ellátás során keletkezik, a jelenlegi szabályozás kizárja azt, hogy a betegek profitáljanak a biobanki tevékenységből.

„Loop” hiánya : beteg – minta – kutatás fejlesztés – termék – minta – beteg (új terápia, diagnosztika stb.)

A biobankok fenntartják a mintákhoz való nyílt hozzáférést, de a szolgáltatási díjak ritkán térítik meg a költségeket

Modern infrastruktúra és technológia elengedhetetlen.

10-20-30 éves tárolás!

Magyarország:

A biobanki minták gyűjtése ad-hoc jellegű, nincsenek átfogó regionális vagy nemzeti programok
Minták nagy része az egészségügyi ellátás során keletkezik, a jelenlegi szabályozás kizárja azt, hogy a betegek profitáljanak a biobanki tevékenységből

Az egészségügyben több tízmillió minta keletkezik, nem szabványosan, nem struktúráltan van kezelve
(miért nem a modern biobankban?, idővel tönkremennek, sérülnek, nem visszakereshetők)

Baláz, V.; Jeck, T.; Balog, M. Economics of Biobanking: Business or Public Good? Literature Review, Structural and Thematic Analysis. Soc. Sci. 2022, 11, 288. <https://doi.org/10.3390/socsci11070288>

Gee, Sally, Rob Oliver, Julie Corfield, Luke Georghiou, and Martin Yuille. 2015. Biobank finances: A socio-economic analysis and review. Biopreservation and Biobanking 13: 435–51.

Andry, Chris, Elizabeth Duffy, Christopher C. Moskaluk, Shannon McCall, Michael H. A. Roehrl, and Daniel Remick. 2017. Biobanking budgets and the role of pathology biobanks in precision medicine. Academic Pathology 4: 2374289517702924.

BIOBANKI TEVÉKENYSÉG INFRASTRUKTÚRA, TECHNOLÓGIA

KIHÍVÁSOK

Az elmúlt 2 évben az infrastruktúra/technológia/eszköz piac teljesen átalakult

A gyártók közel 60%- a eltűnt a piacról!

A gyártók esetén erőteljes az IQ, OQ, PQ hiánya (ISO 20387:2018 megfelelés!!)

Nincs hazai (és sokszor európai) szervíz háttér (ISO 20387:2018 megfelelés!!)

Hazai „smart” rendszerek hiánya az automatizálás és épületfelügyelet területén

Digitalizációs problémák (egészségügyben felhalmozott adat és minta nem struktúrált)

BIOBANKI TEVÉKENYSÉG – FENNTARTHATÓSÁG

ISO 20387:2018 KIEMELT ELEME

KIHÍVÁSOK

- A fenntarthatóság kihívása a a biobankok küldetéséből és finanszírozási módjából fakad, mivel a legtöbb biobankot az állam finanszírozza, vagy adományokból finanszírozzák (vagy a piacról, megrendelésre).
- A biobankok fenntartják a mintákhoz való nyílt hozzáférést, de a szolgáltatási díjak ritkán térítik meg a költségeket.
- 2012-ben 456 amerikai biobank körében végzett országos felmérés azt mutatta, hogy csak 34%-uk rendelkezett hivatalos üzleti tervvel, és 26%-uk dolgozott ki tervet arra vonatkozóan, hogy mihez kezdjenek a mintákkal, ha a biobank bezár
- Állami biobankok esetén a a teljes költségmegtérülés nem lehetséges!
- A nemzetközi piacon lévő versenyben nehéz helyzet, szemben a teljesen támogatott biobankokkal

Baláz, V.; Jeck, T.; Balog, M. Economics of Biobanking: Business or Public Good? Literature Review, Structural and Thematic Analysis. Soc. Sci. 2022, 11, 288. <https://doi.org/10.3390/socsci11070288>

Gee, Sally, Rob Oliver, Julie Corfield, Luke Georghiou, and Martin Yuille. 2015. Biobank finances: A socio-economic analysis and review. Biopreservation and Biobanking 13: 435–51.

Andry, Chris, Elizabeth Duffy, Christopher C. Moskaluk, Shannon McCall, Michael H. A. Roehrl, and Daniel Remick. 2017. Biobanking budgets and the role of pathology biobanks in precision medicine. Academic Pathology 4: 2374289517702924.

BIOBANKI TEVÉKENYSÉG – FENNTARTHATÓSÁG

ISO 20387:2018 KIEMELT ELEME

Bevételi források:

- infrastrukturális támogatások, a projektfinanszírozás, az alapítványok és a filantrópikus támogatás, tagsági és szolgáltatási díjak, valamint a szellemi tulajdonjogokból származó bevételek.
- konkrét szerződéses szolgáltatások, például klinikai vizsgálatok
- Nyugat Európa: átlagosan a finanszírozás fő forrásai a közvetlen állami források (32%), a fogadó intézmények által nyújtott finanszírozás (27%) és a közvetett kutatási támogatásokból származó finanszírozás (25%) – a működésre tehát 59+25% állandó finanszírozás van. Egyéb forrás: 16%
- Üzleti bevétel/költségtérítés 1%-át fedezte a teljes költségeknek egy 45 franciaországi és hollandiai biobankok körében történt vizsgálatban.
- Kanadában a felhasználói díjak mintegy hat százalékát tették ki a teljes működési költségvetésnek.

BIOBANKI TEVÉKENYSÉG - FENNTARTHATÓSÁG

KIHÍVÁSOK

Magyarország:

- sok biobank "egyszeri" intézményi finanszírozás révén jött létre, vagy kutatócsoporthoz kapcsolt
- a legtöbb biobankoknak nincs üzleti terve, nincs átgondolt működési terv
- a finanszírozás általában gyakran rendszertelen, bizonytalan, és csak egy bizonyos ideig fedezi a költségeket
- a legtöbb biobank nonprofit alapon működik, az üzleti terveket nem tekinthetik lényegesnek a működésük szempontjából - a nonprofit szervezetek esetében nincs piaci szankció a kudarcért
- Nincs számottevő kapacitás és nincs megfelelő nemzetközi beágyazódás

Baláz, V.; Jeck, T.; Balog, M. *Economics of Biobanking: Business or Public Good? Literature Review, Structural and Thematic Analysis*. Soc. Sci. 2022, 11, 288. <https://doi.org/10.3390/socsci11070288>

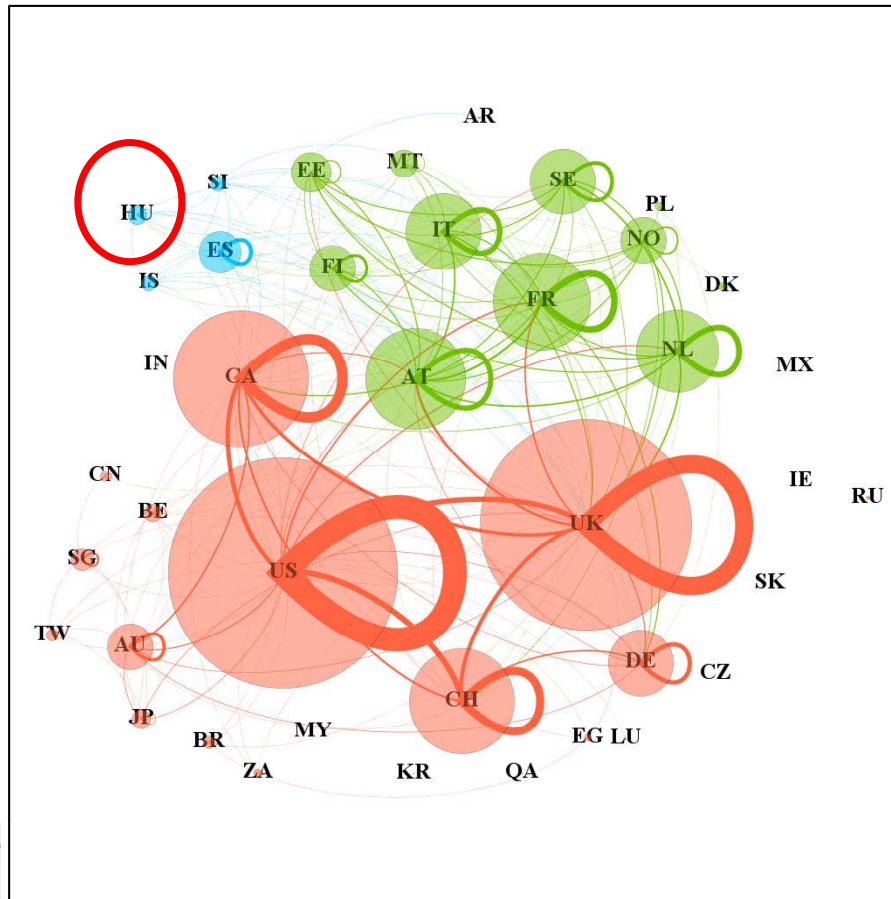
Gee, Sally, Rob Oliver, Julie Corfield, Luke Georgiou, and Martin Yuille. 2015. *Biobank finances: A socio-economic analysis and review*. *Biopreservation and Biobanking* 13: 435–51.

Andry, Chris, Elizabeth Duffy, Christopher C. Moskaluk, Shannon McCall, Michael H. A. Roehrl, and Daniel Remick. 2017. *Biobanking budgets and the role of pathology biobanks in precision medicine*. *Academic Pathology* 4: 2374289517702924.

BIOBANKI TEVÉKENYSÉG – A TUDOMÁNY SZOLGÁLATÁBAN

Nemzetközi társszerzői hálózatok a biobankok között 1997-2021

A társkiadások hálózata országokat képviselő csomópontokból (körök) áll. Minél magasabb az összes nemzetközi társszerzők száma, annál nagyobb a kör, és egy jellegzetes hurokszerű görbét ábrázol, ha két vagy több társszerző ugyanabból az országból származik.

- Nincs számottevő kapacitás és nincs megfelelő nemzetközi beágyazódás
- Alacsony minőség
- Fejlett biobanki kultúra hiánya

Baláz, V.; Jeck, T.; Balog, M. Economics of Biobanking: Business or Public Good? Literature Review, Structural and Thematic Analysis. Soc. Sci. 2022, 11, 288. <https://doi.org/10.3390/socsci11070288>

Gee, Sally, Rob Oliver, Julie Corfield, Luke Georghiou, and Martin Yuille. 2015. Biobank finances: A socio-economic analysis and review. *Biopreservation and Biobanking* 13: 435–51.

Andry, Chris, Elizabeth Duffy, Christopher C. Moskaluk, Shannon McCall, Michael H. A. Roehrl, and Daniel Remick. 2017. Biobanking budgets and the role of pathology biobanks in precision medicine. *Academic Pathology* 4: 2374289517702924.

MEGOLDÁSOK

Minták és adatok biztosítása:

Szabályozott keretek között, szabványosított eljárásokkal a biobankok becsatolása az egészségügyi tevékenységekbe

előnyök:

- a teljes betegségút során, magas minőségben, transzparensen biztosítja a mintákat és adatokat
- Egy infrastruktúra kiváltaná az egyéni (klinika, labor stb.), nem fenntartható és nem szabályos/szabványos infrastruktúrákat
- Adat és mintavagyon biztonságos kezelése a fenntartó számára
- Diagnosztika, személyre szabott orvoslás biztosítása (onkológia, NGS stb.)

Saját kutatások és programok indítása

MEGOLDÁSOK

Szabványosítás és harmonizáció, szabályozási megfelelés:

Akkreditáció, szabványosítási programok indítása („Nemzeti Labor Program”)
Minőség és biobanki kultúra fejlesztése

SZTE: központosított biobanki és ehhez kapcsolódó kutatási tevékenység indítása
ISO 20387: nemzetközi szinten előny, hazai pályán hátrány.....

Technológiai fejlődés

Hazai kkv-k bevonása, képzése és támogatása a kompetencia és szervíz háttér kialakításában

Oktatási központként

MEGOLDÁSOK

Fenntarthatóság, üzleti modellek:

A biobankok túlnyomó többsége nonprofit alapon működik, Európában a legtöbb biobank az állami szektor által létrehozott kutatási infrastruktúra. A nyereségorientált működési modellek meglehetősen ritkák, az USA-ban az összesnek csupán 5%-át teszik ki.

Új működési modell létrehozása:

- hibrid rendszer: állami támogatás+ üzleti tevékenység
- üzleti modell: széles körű szolgáltatások, vevői igények és visszajelzések alapján
- klinikai vizsgálatokba becsatornázás
- teljes beillesztés az egészségügyi szolgáltató profiljába

- egyetem-ipar együttműködés hatékonyságának növelése (első tapasztalatok kedvezőek)
- kedvező vásárlói környezet kialakítása: más üzletpolitika az akadémia, belső és külsőpartnerek felé.

BIOBANKI TEVÉKENYSÉG

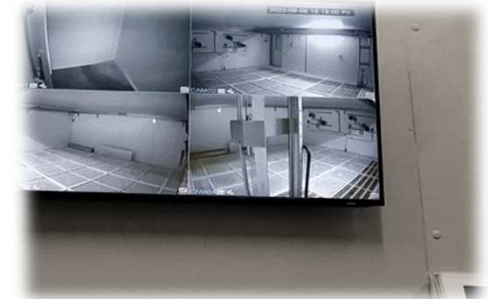

Mintavétel és adományozás

- Hozzáférési szabályok
- Anyagátadási okmányok
  - Adományozás
- Gyűjtemények adatbázisa

Szolgáltatások

- Biobank tárolás
- Biobanking komplex szolgáltatás
- Szakértői tanácsadás, pályázatírás
  - Bioinformatikai támogatás
  - Oktatás

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET

The European University Alliance for Global Health –
Transformation through Joint Research and Innovation Action
(EUGLOHRIA)

Dr. Veréb Zoltán
SZTE, IKIKK Biobank KK vezető